

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Condițiile ce au condiționat elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

La 3 iulie 2015 Parlamentul a adoptat Legea nr. 137 din cu privire la mediere, care a fost elaborată pentru executarea acțiunii 5.1.2 pct. (2) din Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a sectorului justiției, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16.02.2012.

Conform dispozițiilor finale ale acestei legi, art. 41 alin. (3) lit. a), Guvernul trebuie să prezinte Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în concordanță cu legea menționată.

Astfel, prezentul proiect de lege a fost elaborat în vederea creării condițiilor necesare bunei implementări a Legii nr. 137 din 3 iulie 2015, precum și pentru a aduce cadrul legislativ în concordanță cu aceasta.

Astfel, prin promovarea acestui proiect se urmărește

- aducerea în concordanță a cadrului normativ conex, pentru dezvoltarea procesului de mediere în domenii specifice;
- eficientizarea procesului de executare a tranzacției;
- perfecționarea regimului de asigurări medicale ale mediatorilor.

Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

I. Modificarea Legii taxei de stat nr. 1216 din 3 decembrie 1992
(articolul I din proiect)

Conform prevederilor art. 39 alin. (1) din Legea cu privire la mediere, *părțile care recurg la mediere sînt scutite de achitarea taxei de stat pentru confirmarea sau investirea cu formulă executorie a tranzacției.*

Drept urmare, este necesară completarea art. 4 alin. (1) din Legea taxei de stat, care stabilește categoriile de subiecți, scutiți de plata taxei de stat în instanțele judecătorești cu o categorie nouă: „părțile – în cazul confirmării tranzacției de către instanța de judecată în cadrul unui proces de mediere care a avut loc în afara procesului civil”.

În același context, este necesară completarea art. 4 alin. (7), care stabilește categoriile de subiecți, scutiți de plata taxei de stat pentru îndeplinirea actelor notariale cu o categorie nouă: „părțile – în cazul investirii cu formulă executorie de către notar, în condițiile stabilite de lege, a tranzacției încheiate între persoane juridice în cadrul unui proces de mediere care a avut loc în afara procesului civil”.

Suplimentar, este necesară completarea art. 7 care reglementează situațiile în care Taxa de stat plătită urmează a fi restituită parțial sau integral, or, art. 39 din Legea cu privire la mediere reglementează detaliat cuantumul sumelor ce vor fi restituite în diferite situații.

II. Modificarea Legii nr. 1585 din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală (articolul II din proiect) și Legii nr. 1593-XV din 26 decembrie 2002 cu privire la mărimea, modul și termenele

de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (articolul VII din proiect)

La momentul de față, comparativ cu alte profesii liberale (notarii publici, executorii judecătorești și avocații), legislația nu conține nici o reglementare referitoare la asigurarea obligatorie de asistență medicală a mediatorilor și la calitatea de asigurat a acestora. Pentru a înlătura această lacună, proiectul vine cu completări la art. 10 din Legea nr. 1585 din 27 februarie 1998.

În același context, se modifică și Legea nr. 1593 din 26 decembrie 2002. Urmare a completării anexei nr. 1 la această lege, persoanele angajate de mediatorii vor fi incluse în categoriile de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în formă de contribuție procentuală la salariu, similar cu persoanele angajate în prezent de avocați, notari executorii judecătorești. De asemenea, urmare a completării anexei nr. 2 la această lege, mediatorii, la fel ca și alte profesii liberale din domeniul justiției, vor achita primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă.

Modificările propuse vor contribui la uniformizarea regimului de asigurări medicale a mediatorilor.

III. Modificarea Codului familiei (articolul III din proiect)

Modificările Codului familiei au fost efectuate în contextul art.27 din Legea cu privire la mediere, care reglementează particularitățile medierii în litigiile de familie. Astfel, este necesar a reglementa faptul că, în litigiile care vizează drepturile copiilor, autoritatea tutelară poate recomanda părinților să se adreseze unui mediator pentru a ajunge la un consens. De asemenea, se intervine cu o completare referitoare la includerea în contractul matrimonial a clauzei de mediere.

IV. Modificarea Codului civil nr.1107-XV din 6 iunie 2002 (articolul IV din proiect)

Conform prevederilor art. 34 alin. (1) din Legea cu privire la mediere, *inițierea medierii în condițiile prezentei legi suspendă termenele de prescripție pentru părți pe durata desfășurării procesului de mediere, în condițiile art. 274 din Codul civil.* Astfel, proiectul prevede completarea art. 274 cu încă un temei de suspendare a curgerii termenului de prescripție extinctivă și, anume, inițierea de către părți a unui proces de mediere.

Totodată, proiectul intervine cu unele modificări în Capitolul XXVII Tranzacția.

Având în vedere faptul că Legea cu privire la mediere a venit cu un concept nou al modului de executare silită a tranzacției, a devenit necesară modificarea art. 1333 alin. (2) din Codul civil.

Suplimentar, art. 1334 din Codul civil se completează cu o prevedere referitoare la caracterul indivizibil al tranzacției.

Menționăm că o reglementare similară întâlnim în Codul civil al României, care la art. 2274 alin. (1) prevede că *„este nulă tranzacția încheiată pentru executarea unui act juridic lovit de nulitate absolută, în afară de cazul în care părțile au tranzacționat expres asupra nulității”*.

De asemenea, se intervine cu o completare referitoare la art. 1335 Efectele nulității titlului. Astfel, pentru a evita situațiile în care o parte a tranzacției ar putea solicita cu rea-credință anularea acesteia, articolul menționat va fi completat cu un alineat nou, conform căruia, anularea tranzacției va putea fi cerută doar de partea care la momentul încheierii ei nu cunoștea despre faptul că titlul pe care aceasta este fondată este nul. O normă similară se regăsește și în art. 2274 alin. (2) din Codul civil al României, conform căruia *„în cazul în care tranzacția s-a încheiat pentru executarea unui act anulabil, anularea tranzacției poate fi cerută doar de partea care la data încheierii tranzacției nu cunoștea cauza de anulabilitate”*.

V. Modificarea Legii nr. 1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură (articolul V din proiect) **și Legii nr. 1453 din 8 noiembrie 2002 cu privire la notariat** (articolul VI din proiect)

Art. 3 alin. (4) din Legea cu privire la mediere prevede că „*Activitatea de mediator este compatibilă cu orice altă profesie sau activitate, dacă actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective nu prevăd altfel*”. În acest fel, s-a urmărit atingerea obiectivului de a mări numărul de mediatori prin crearea premiselor ca aceasta să fie desfășurată și de avocați, notari sau arbitri, psihologi, etc.

În acest context, proiectul intervine cu modificări la Legea cu privire la avocatură și Legea cu privire la notariat, excluzând incompatibilitățile dintre aceste profesii și profesia de mediator.

Atenționăm că, întru evitarea situațiilor ce ar duce la conflict de interese, Legea cu privire la mediere, la art. 5 prevede că persoana care a reprezentat anterior interesele uneia din părți în calitate de avocat, nu poate activa ulterior ca mediator pentru acel litigiu și invers. De asemenea, în cazul în care mediatorul este un notar, acesta nu este în drept să investească cu formulă executorie tranzacția încheiată de părți în procesul medierii.

VI. Modificarea Legii nr.102 din 13 martie 2003 privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă (articolul VIII din proiect)

Actualmente, Legea nr.102 din 13 martie 2003 operează cu noțiunea de „mediere” pentru a defini, de fapt, activitatea agențiilor de ocupare a forței de muncă ce ține de mijlocirea/intermedierea proceselor de identificare a unui loc de muncă pentru persoanele neangajate și de identificare a posibililor angajați ce corespund cerințelor angajatorilor.

Pentru a evita confuziile ce ar putea fi determinate de utilizarea noțiunii de „mediere” într-un sens impropriu acesteia, ce este în contradicție cu prevederile atât a Legii cu privire la mediere, cât și cu Codul de procedură civilă, se propune substituirea acesteia cu noțiunea de „intermediere”, care este mult mai potrivită pentru activitatea agențiilor de ocupare a forței de muncă.

VII. Modificarea Codului de procedură penală nr. 122 din 14 martie 2003 (articolul IX din proiect)

Conform art. 21 alin. (1) din Legea cu privire la mediere, „*medierea poate fi inițiată de către oricare dintre părți, din proprie inițiativă, precum și la recomandarea autorităților publice, instanțelor judecătorești sau organului de urmărire penală.*”.

În vederea asigurării funcționării eficiente a medierii în procesul penal, proiectul vine cu completări referitoare la obligația procurorului și ofițerului de urmărire penală de a informa bănuitul, învinuitul, inculpatul, victima, partea vătămată și partea civilă despre posibilitatea recurgerii la mediere în temeiul art. 219 alin. (9) și art. 276 alin. (7) CPP.

În același context, proiectul prevede dreptul victimei, părții vătămate, părții civile, bănuitului, învinuitului, inculpatului de a apela la un mediator în condițiile legii.

Conform Legii cu privire la mediere, în cadrul procesului penal, medierea este posibilă în două situații: în cazul infracțiunilor pentru care urmărirea penală se pornește și încetează la cererea victimei, precum și cu privire la latura civilă. Drept urmare, posibilitatea soluționării laturii civile prin intermediul medierii a fost reglementată prin modificările propuse la art. 219 și 220 CPP.

Trebuie să specificăm că, Legea cu privire la mediere promovează conceptul medierii

garantate de stat, care trebuie să se aplice pentru infracțiunile pentru care urmărirea penală se pornește și încetează la cererea victimei (art. 276 CPP). Avînd în vedere faptul că condițiile de acordare a acesteia sînt deja reglementate prin hotărîre de Guvern (HG nr. 303 din 21 aprilie 2009 cu privire la aprobarea condițiilor de achitare din contul statului a serviciilor de mediere în cauze penale), pentru a sigura aplicabilitatea acestei hotărîri în procesul penal, se propune completarea alin. (7) din art. 276 CPP.

Suplimentar, proiectul vine cu detalii referitoare la obligația organului de urmărire penală și instanței judecătorești de a informa mediatorul despre elementele semnificative ale cazului și obligația mediatorului de a prezenta tranzacția împreună cu procesul-verbal întocmit în legătură cu încetarea medierii.

VIII. Modificarea Codului Codul muncii nr. 154-XV din 28 martie 2003 (articolul X din proiect)

Reieșind din faptul că Legea cu privire la mediere reglementează posibilitatea soluționării litigiilor de muncă prin intermediul medierii, proiectul vine cu o completare la art. 352 care reglementează modul de examinare a litigiilor individuale și conflictelor colective de muncă. Astfel, în cazul în care părțile interesate nu vor reuși soluționarea litigiului individual de muncă sau a conflictului colectiv de muncă prin intermediul organelor de jurisdicție a muncii, acestea se vor adresa la un mediator, conform Legii cu privire la mediere.

IX. Modificarea Codului de procedură civilă nr. 225 -XV din 30 mai 2003 (articolul XI din proiect)

În virtutea caracterului personal al medierii, prin intermediul proiectului se stabilește interdicția pentru reprezentantul părții în proces de a participa în locul acesteia la mediere;

Pentru aducerea în concordanță cu art. 39 din Legea cu privire la mediere, care reglementează un șir de facilități pentru părțile ce recurg la mediere, se propune completarea art. 89 alin. (1) CPC cu încă un temei pentru restituire taxei de stat. În contextul aceluiași articol din Legea cu privire la mediere, se propune și completarea art. 97.

Includerea mediatorului în lista persoanelor care nu pot fi audiate în judecată este în concordanță cu prevederile Legii cu privire la mediere, care obligă mediatorul la păstrarea confidențialității informației aflate în cadrul procesului de mediere.

Din perspectiva procesului civil, modificările propuse la CPC se referă la următoarele două situații.

a) Procesul de mediere, care are loc la faza judiciară, cu suspendarea procesului civil

Dacă în cadrul procesului civil părțile vor decide să-și soluționeze litigiul prin intermediul unui mediator, acestea vor avea posibilitatea să solicite amînarea ședinței de judecată pentru inițierea medierii, adică pentru identificarea unui mediator disponibil să medieze cazul (modificarea art. 191 alin. (1) lit. b) și art. 212 alin. (2) CPC). În cazul în care nu va fi identificat un mediator, procesul de judecată va continua, iar în cazul în care se va încheia un contract de mediere, procesul civil va fi suspendat pînă la încetarea medierii (completarea art. 260 alin.(1) cu lit. f) și art. 262).

Conform art. 33 alin. (3) din Legea cu privire la mediere, „în cazul în care litigiul a fost soluționat prin mediere în cadrul procesului judiciar, dar tranzacția nu a fost executată benevol, pentru a fi pasibilă de executare silită, la solicitarea părții interesate, tranzacția este

confirmată de către instanța de judecată în condițiile Codului de procedură civilă”.

Astfel, dacă părțile își vor soluționa litigiul prin mediere (vor încheia o tranzacție), atunci procesul civil va înceta, tranzacția fiind confirmată de instanță conform art. 212 CPC.

b) Procesul de mediere, care are loc la faza prejudiciară

Art. 31 din Legea cu privire la mediere reglementează convenția de mediere, care poate lua forma unei clauze contractuale sau a unui acord de mediere de sine stătător. Astfel, existența unei convenții de mediere denotă că părțile au convenit în prealabil ca litigiul dintre ele să fie soluționat prin mediere. În acest caz, prin acordul părților, medierea obține statut de procedură obligatorie de soluționare prealabilă a pricinii pe cale extrajudiciară. Drept urmare, nerespectarea acesteia va constitui temei pentru restituire cererii de chemare în judecată. În acest context, proiectul propune completarea art. 170 alin. (1) CPC.

Dacă instanța a depistat ulterior începerii examinării litigiului că părțile au încheiat o convenție de mediere, care nu a fost respectată, atunci cererea de chemare în judecată va fi scoasă de pe rol (completarea art. 267 CPC).

Conform art. 33 alin. (2) din Legea cu privire la mediere, *„dacă tranzacția încheiată în cadrul unui proces de mediere, care a avut loc în afara procesului civil, nu este executată benevol, pentru a fi executată silit, aceasta poate fi, după caz: confirmată de către instanța de judecată în condițiile Codului de procedură civilă sau investită cu formulă executorie de către notar, în condițiile stabilite de lege, dacă a fost încheiată între persoane juridice”.*

Astfel, pentru a reglementa procedura de confirmare de către instanța de judecată a tranzacției încheiate în scopul prevenirii unui proces civil și de eliberarea a titlului executoriu al acesteia, se propune completarea Titlului V din CPC cu un capitol nou – Capitolul XLV.

Capitolul respectiv conține prevederi referitoare la competența de examinare a cererii privind confirmare tranzacției, conținutul cererii și materialele trebuie anexate la aceasta, modul de examinare și soluționare a cererii privind confirmarea tranzacției.

Drept urmare, procesul de examinare a cererii va încheia cu emiterea de către judecător a unei încheieri și, după caz, a titlului executoriu.

X. Modificarea Codului de executare nr. 443 din 24 decembrie 2004
(articolul XII din proiect)

După cum a fost menționat supra, art. 33 din Legea cu privire la mediere prevede că tranzacția poate fi supusă executării silite numai dacă:

a) a fost confirmată de instanța judecătorească – în acest caz urmează a se aplica art. 11 lit. a) din Codul de executare;

b) a fost investită cu formulă executorie de către notar - în acest caz urmează a se aplica art. 11 lit. k) din Codul de executare;

c) a fost aprobată prin hotărâre arbitrală – această normă se va aplica doar pentru acele tranzacții, care au fost încheiate în cadrul unui litigiu soluționat prin mediere în cadrul procesului arbitral. În acest context, este necesară completarea listei documentelor executorii cu o categorie nouă – hotărârea arbitrală prin care se aprobă tranzacția.

Suplimentar celor menționate, proiectul propune o modificare de ordin tehnic pentru lit. f) din art. 11. Or, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 135 din 3 iulie 2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, noțiunea de „arbitraj internațional” a fost substituită cu noțiunea de „arbitraj străin”. Astfel, această modificare este necesară pentru a uniformiza terminologia din domeniul respectiv.

XI. Modificarea Legii cu privire la arbitraj nr. 23 din 22 februarie 2008 (articolul XIII din proiect) **și Legii nr. 24 din 22 februarie 2008 cu privire la arbitrajul comercial**

internațional (articolul XIV din proiect)

Având în vedere caracterul suspensiv al procesului de mediere, cele două legi se completează cu prevederi referitoare la obligația instituției arbitrale și tribunalului arbitral de a suspenda procesul arbitral, dacă părțile au decis să transmită litigiul lor unui mediator.

Suplimentar, legile menționate au fost completate cu prevederi referitoare la aprobarea tranzacției de către arbitraj.

XII. Modificarea Codului Contravențional nr. 218 din 24 octombrie 2008
(articolul XV din proiect)

Legea cu privire la mediere, concomitent cu medierea cauzelor penale, reglementează și medierea cauzelor contravenționale.

Drept urmare, a devenit necesară completarea Codului contravențional cu un articol ce va reglementa modul de dispunere a efectuării medierii, precum și temeiul pentru înlăturarea răspunderii contravenționale sau încetării procesului contravențional.

Fundamentarea economico-financiară

Implementarea prezentului proiect nu necesită cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat.

Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare.

Drept urmare a adoptării prezentului proiect va fi necesară aducerea în concordanță a terminologiei utilizate în actele normative din domeniul muncii și protecției sociale („intermedierea”, „mediator social” ș.a.) cu terminologia utilizată de Legea cu privire la mediere și de prezentul proiect de lege.

Viceministru

Nicolae EȘANU